

Helsinki

Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020 – arkkitehtuuri- ja ideakilpailu

Loppuraportti 12.6.2019 (avustuspäätös VN/3749/2018)

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Hankkeen edistyminen	4
2.1 Tavoitteet ja niiden toteutuminen	4
2.2 Toteutetut toimenpiteet	4
2.3 Saavutetut konkreettiset tulokset	4
2.4 Johtopäätökset (positiiviset ja negatiiviset)	4
3. Riskit ja muutostarpeet	4
3.1 Toteutuksen aikana esiin nousseet riskit ja vaikeudet	4
4. Tarkennettu työsuunnitelma	5
4.1 Aikatatulutettu työsuunnitelma seuraavalle raportointijaksolle	5
5. Viestinnän toteutuminen ja jatkotoimenpiteet	5
5.1 Miten kilpailusta on viestitetty, viestintäsuunnitelman toteutuminen, viestinnän sisältö, laatu, määrä ml. ilmestyneet julkaisut ja seminaariesittelyt	5
5.2 Viestintäsuunnitelma, esille nousseet muutostarpeet	5
5.3 Seuraavat viestintätoimet	5
6. Talousraportti	6

1. Johdanto

Asuntoreformi Helsinki 2020 -kilpailu oli avoin arkkitehtuuri- ja ideakilpailu, jossa pyrittiin uudistamaan asuntosuunnittelussa vallitsevia käytäntöjä sekä lisäämään asuntotuotannon monipuolisuutta ja asumisvaihtoehtoja asukkaalle. Kilpailussa keskityttiin Helsingin asumisen haasteisiin: jatkuva kasvu ja asuntojen kysyntä luovat paineet tehostetulle asuntorakentamiselle, jossa asumisen laatu uhkaa jäädä teknisten ja taloudellisten reunaehtojen varjoon. Myös yhteiskunnalliset muutokset, erilaiset elämäntyyli- ja perhemuodot sekä uudet rakentamisen tekniikat vaikuttavat tulevaisuuden asumisen ratkaisuihin.

Kilpailun avulla pyrittiin lisäämään suunnittelijoiden välistä keskustelua ja yhteisymmärrystä asumisen ja asuinrakentamisen uudistamisesta sekä hyvään asumiseen, sen laatuun ja toteutettavuuteen vaikuttavista tekijöistä. Kilpailun kautta kutsuttiin myös kaupunkilaiset mukaan keskustelemaan ja kehittämään helsinkiläistä kerrostaloasumista.

Kilpailussa oli kaksi erillistä kategoriata: tontikohtainen suunnitelma ja teoreettinen osuus. Suunnitelmaosuudessa kilpailun tavoitteiden mukaisia ratkaisuja tuli soveltaa kolmelle tontille eri puolelle Helsinkiä: Jätkäsaareen, Meri-Rastilaan ja Pasilaan. Jätkäsaarella kehitysteemana oli kaupunkiasuminen, Meri-Rastilassa luonnonläheinen esikaupunkiasuminen ja Pasilassa urbaani puurakentaminen, johon hankeapu erityisesti kohdennettiin.

Kilpailun toisessa kategoriassa haettiin suppeampia ja teoreettisempia uudistusideoita asumiseen tai asuntorakentamiseen sekä asuntotuotantoon liittyviä teknisiä osa- tai kokonaisratkaisuehdotuksia. Ehdotukset voivat käsitellä esimerkiksi asuntopolitiikkaa, asuntojen rahoittamista, tuottamista, hallintaa, käyttöä, elinkaarta ja kestävyttä sekä vaihtoehtoisia rakennusmateriaaleja tai muutosrakentamista.

Kilpailun voittajien valinnassa painotettiin erityisesti suunnitelmien innovatiivisuutta ja uusien ratkaisujen kehitysideoita sekä jo kehitteillä olevien ratkaisujen hyödyntämistä, asuntosuunnittelun elämyksellisyyttä ja toiminnallista laatua. Arvostelussa tarkasteltiin lisäksi, miten kohdetontin ominaispiirteet ja erityishaasteet on huomioitu ja ratkaistu. Kilpailun tavoitteena oli, että tonttien jatkosuunnittelu ja toteutus tapahtuu kohteiden voittaneiden ehdotusten pohjalta.

2. Hankkeen edistyminen

2.1 Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020, arkkitehtuuri- ja ideakilpailu julkistettiin 3.9.2018, jonka jälkeen kilpailuohjelma oli ladattavissa asuntoreformikilpailun verkkosivuilta <https://www.asuntoreformi2020.fi/>. Kilpailun aloitusseminaari pidettiin 7.9.2018.

Kilpailu päättyi 14.12.2018. Kilpailuun vastaanotettiin yhteensä 80 ehdotusta. Kohdekohtaiset suunnitelmat -kategoriaan 60: Meri-Rastilaan 26, Pohjois-Pasilaan 11, Jätkäsaareen 23 ja Asumisen kehittämisideat -kategoriaan 20 ehdotusta.

Palkintolautakunta kokoontui kuusi kertaa: 30.5.2018, 22.1.2019, 5.2.2019, 26.2.2019, 5.3.2019 ja 19.3.2019. Kaikki työt arvioitiin palkintolautakunnan yhteisissä käsittelyissä. Palkintolautakunta jakoi arvosteluun osallistuneet ehdotukset kolmeen luokkaan arvioinnin selkeyttämiseksi. Töistä laadittiin ehdotuskohtaiset arvostelut.

Kilpailun tulokset julkaistiin Keskustakirjasto Oodissa 18.4.2019.

2.2 Toteutetut toimenpiteet

Kilpailuohjelma ja seminaari (Ohjelma liitteenä)

Kilpailun verkkosivut

Kilpailun arvostelupöytäkirja (liitteenä)

2.3 Saavutetut konkreettiset tulokset

Kilpailun molempiin kategorioihin sekä kaikkiin kolmeen kohteeseen valittiin 1.palkinnon saaneet ehdotukset. Lisäksi Jätkäsaaren ja Meri-Rastilan kohteisiin valittiin lunastettava ja kunniamaininnan saanut ehdotus ja Pohjois-Pasilan kohteeseen lunastettava ehdotus. Voittaneiden ehdotusten osalta on aloitettu neuvottelut suunnitelmien toteuttamispolusta.

2.4 Johtopäätökset (positiiviset ja negatiiviset)

Asuntotuotantokone on hidas muuttamaan, eikä se ketterästi pysty päivittämään muuttuvan yhteiskunnanvaatimia muutoksia tuotteisiinsa. Muutosprosessi itsessään on pysyvästi tarpeellinen. Vallitsevia suunnittelukäytäntöjä on kyseenalaistettava ja uutta luovalle suunnittelulle on avattava mahdollisuuksia. Tämä reformin tarve näyttää kumuloituvan säännöllisin väliajoin sellaiseksi paineeksi, tilaksi, jossa on mahdollista toteuttaa totutusta radikaalistikin poikkeavaa asuntoarkkitehtuuria ja käytäntöjä. Vaikuttaa siltä, että paine Helsingissä olisi kasvanut sellaiseksi juuri nyt.

Jotkut teemat toistuvat keskusteluissa, tutkimuksissa ja arkkitehtien ideasuunnitelmissa vuosikymmenestä toiseen, mutta toteutuvat valitettavan harvoin reaali maailmassa, vaikka juuri toteutuneet esimerkit muokkaavat asenteita ja kysyntää parhaiten. Monipuolista tutkimusta tämän päivän tarpeista on kuitenkin syntynyt runsaasti. Tutkimustyötä valottavia artikkeleita oli liitettynä myös kilpailuohjelmaan tukemaan tekijöitä.

Yhteisinä teemoina jo pitkään on säilynyt esimerkiksi asuintilojen muunneltavuus ja sen myötä monikäyttöisyys, tai suunnittelu erilaistuville elämäntyyliille; ylipäättänsä yleistä asuntotarjontaa asukaslähtoisempi lähestymistapa. Tämä on näkyvissä kaikissa kilpailuehdotuksissa nyt aiempaa vahvemmin. Joissakin ehdotuksissa asuntojen tilallisia ideoita on haettu lähes sadan vuoden takaa ja sovellettu niitäkin hyvin nyky yhteiskunnan tarpeisiin. Kilpailuohjelmassa kannustettiin esittämään paitsi uusia ideoita myös jo käytössä hyväksi havaittujen ratkaisujen hyödyntämistä. Asuntoreformin ei tule pelkästään keskittyä asuntoon vaan koko elinympäristöön. Holistinen ymmärrys korostui parhaissa ehdotuksissa.

Tämän asuntoreformikilpailun erityispiirteenä voidaan pitää ammattikunnan kriittistä kyseenalaistamista vallitsevaa rakennustapaa kohtaan; taloteknisiä ratkaisuja, monikerroksellisia rakennetyyppejä. Niiden sijaan näkyy useissa ehdotuksissa paluu perinteisiin ajatuksiin painovoimaisesta ilmanvaihdosta ja massiivisista seinärakenteista, käyttäen rakennusteollisuuden tarjoamia uusia mahdollisuuksia ja uudistunutta rakennuslakia hyväksi. Kilpailuarvioinnissa keskusteluun esille nousseet työt olivatkin usein sellaisia, joissa on pyritty hyödyntämään monialaisen kehitystyön saavutuksia, kuten puurakentamisen viime vuosien kehitystyötä. Kilpailutöiden perusteella uskaltaa toivoa, että tulevaisuuden suunnittelukäytäntöihin kuuluisi laaja tieteiden välinen yhteistyö rakennushankkeissa niiden ekologisen, ekonomisen ja sosiaalisen tasapainon hallitsemiseksi. Siinä voitaisivat kaikki.

Kilpailun luonne toteutukseen tähtäävänä ja uutta asumista kehittävä arkkitehtuurikilpailuna on lähtökohtaisesti erittäin vaativa. Siinä menestyminen on vaatinut kokonaisvaltaista osaamista, missä asumisen haasteisiin on vastattu oivaltavasti, mutta on myös osattu sijoittaa suunnitelma kilpailualueen olosuhteisiin. Arviointityössä joitakin töitä on nostettu alemmille palkintosijoille niiden asumista kehittävien tuoreiden mallien takia, vaikka ne eivät ilman jatkokehitystä täysin ratkaise kilpailualueen kaikkia haasteita. Suppeammin rajatussa kategoriassa, Asumisen kehittämisideat, on osin samoja ajatuksia kuin mitä tonttikohtaisiin ehdotuksiin on sisällytetty. Siihen olisi toivottu runsaampaa ja ennen kaikkea poikkitieteellisten ryhmien ajatuksia - ilahduttavasti palkittu ehdotus paljastuikin tällaisen ryhmän työksi.

Asuntoreformikilpailu on alusta vaihtoehtoisten ja rinnakkaisten strategisten mallien kehittämiselle. Tästä osoituksena ovat Asuntoreformi 2018 ja Asuntoreformi 2020 -kilpailut, missä ensimmäinen kilpailuista keskittyi pääkaupunkiseudun ulkopuoliseen asuntotuotannon kehittämisen haasteisiin, kun taas nyt käyty kilpailu keskittyy pääkaupungin haasteisiin.

Kilpailu on ollut mainio alusta osallistujille tuoda tinkimättömästi esille omat pohdintansa asuntorakentamisen ja suunnittelun kehittämiseksi. Jatkossa voittajaehdotusten tinkimättömyyden toivoisi hioutuvan yhteistyössä laajan ”toteutuskoneiston” kanssa sellaiseksi, että ehdotusten keskeiset ajatukset vain kirkastuvat toteutussuunnittelun myötä. Tarvitaan rohkeita rakennusprojekteja muokkaamaan asenteita ja kysyntää.

3. Hankkeen edistyminen

3.1 Toteutuksen aikana esiin nousseet riskit ja vaikeudet

Asumisen kehittämisideat –kategoriasta viestiminen osoittautui riittämättömäksi. Kilpailukategorian osanotto jäi odotettua suppeammaksi.

4. Hankkeen edistyminen

5.1 Miten kilpailusta on viestitetty, viestintäsuunnitelman toteutuminen, viestinnän sisältö, laatu, määrä ml. ilmestyneet julkaisut ja seminaariesittelyt

Kilpailun pääasiallinen viestintäkanava oli kilpailun verkkosivut. Lisäksi kilpailusta viestitettiin Jätkäsaaren Asuntomessujen yhteydessä 1.- 9.9., Suomen arkkitehtiliiton Safan kautta Arkkitehti uutisissa ja Safan verkkosivuilla, Finnbuild seminaarissa 10.10 sekä Puupäivillä 2.11.

Helsingin sanomat kirjoitti kilpailusta ennen kilpailun aloitusta sekä voittajien julkaisusta artikkelit.

5.2 Viestintäsuunnitelma, esille nousseet muutostarpeet

Jotta asumisen kehittämiseen liittyvä monialaisuus saadaan parhaiten hyödynnettyä, tulee viestintään panostaa jatkossa tältä osin.

5.3 Seuraavat viestintätoimet

Kilpailussa palkitut ehdotukset tullaan esittelemään syksyllä 2019 Kehittyvä kerrostalo –seminaarissa. Seminaarin viestinnästä vastaa Helsingin kaupunginkanslian Asuminen ja kaupunkiuudistus –yksikkö.

6. Talousraportti

Erillisenä liitteenä

LIITE

Kilpailuseminaari: Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020

Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020, arkkitehtuuri – ja ideakilpailu julkistetaan 3.9.2018. Kilpailun avajaisseminaari pidetään 7.9. klo 12-16 Sitran Auditoriossa Ruoholahdessa. Seminaarissa kuullaan Eurooppalaisia ajankohtaisia asumisen teemoja sekä uutta puurakentamista. Seminaarin puhujat tulevat Zürichistä, Berliinistä ja Kööpenhaminasta. Seminaarin päätteeksi esitellään Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020 -kilpailun kohteet.

The Program:

Date: 7.9.2018 at 12-16

Venue: Sitra Auditorio, Ruoholahti

Facilitator: Eero Lundén, architect, Lundén Architecture Company

12:00 Opening words

Anni Sinnemäki, Vice Mayor, City of Helsinki

Architectural Lectures – Actual themes in housing and wooden construction from Berlin, Zürich and Copenhagen

12:10-12:50 Learning from Zurich

Tommi Mäkynen, architect, Helsinki Zürich Office, Zürich

12:50-13:30 Housing in Berlin in the 21th century

Christoph Roedig, architect, Roedig Schop Architekten, Berlin

13:30-14:00 Coffee break & discussions

14:00-14:40 Urban Wooden housing

Markus Lager, architect, Kaden+Lager, Berlin

14:40-15:20 COBE – Housing projects

Alexander Ejlsing / Copenhagen

15:20-16:00 Asuntoreformi Helsinki – Asuminen 2020, kilpailukohteiden esittely